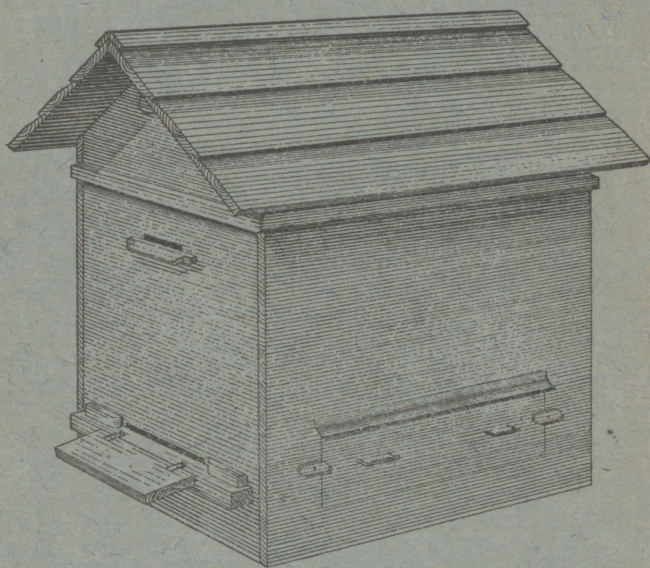

18456

Meie ilmastukohase Taru ehitus

J. Soo

Pedagoogiumi mesinduse õpetaja ja tegelik mesinik.

A-7859

427910

1. Üldmärkmeid.

Taru ehitus ja raamide suurus ning kuju peavad vastama mesilaste arenemise tingimustele, ka igasugused talitused peaksid olema tarus hõlbustatud.

Kuna meie madalas püsiv varakevadine ja talvine välis-temperatuur väga tunduvalt erineb mesilaste kobara kõrgest temperatuurist, peab taru olema kõigepealt hästi soojapidav, s. o. kahekordsete ja topitud seintega.

Kujult ja suuruselt peavad pesaraamid moodustama mesilaste kobarale ja toidutagavaradele nii talvel kui suvel soodsas seisukoha.

Nagu tähelepanekud näitavad, eelistavad mesilased kera-kujulises kobaras asuda ja arvatavasti seepärast, et neil sel kujul kõige kergem on tarvisminevat soojust alal hoida. Sellest võime järeldada, et taru pesaraamid ei või olla liig kõrged ega laiad, vaid peavad liginema ruutraamile, kuivõrd see ebasoodus pole taru laele pandava meemagasinis seisukohale.

Veel õpetavad tähelepanekud, et ainult tugevad pered suudavad nii suuri tagavaru koguda, et neist ülejäägina rahuldav osa ka mesinikule saab. Seepärast peavad taru pesaraamid ja pesaruum ka oma suuruselt nii avarad olema, et seal tugevatele peredele ruumi jatkuks.

Igasuguste talituste hõlbustuseks aga peab taru pesaruum olema pealt avatav ja kahe põhjaga, üks neist kinnine ja teine lahtine, ümberpöördav ja väljavõetav.

Neile nõuetele vastab alamalkirjeldatud taru oma ehitusviisi kui ka raamide suuruse ja kujuga. Ning katsetused meie oludes on näidanud, et temas niihästi suured kui ka väiksed mesilaspered talvetuvad vabas õhus heade tagajärgiga, mesilaste kevad-areng läheb jõudsasti ja pere täieline tugevus ei hiline millaski, vaid saabub õigel ajal ja mesilased suudavad alati peasaagi aegu ära kasutada rohkete tagavarade kogumiseks.

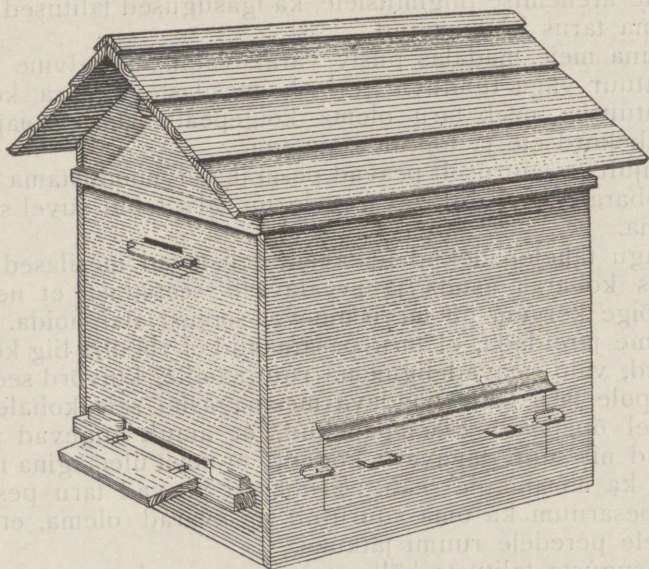
2. Ehitusmaterjal.

Kõik sisemised taruosad tehakse kuusest või mõnest lehtpuust. Mida vähem vaigused on lauad, seda paremad. Hästi sündsamat materjali esitavad veel metsas jalalkuivanud puust lauad. Taru välisvoodri ja katuse lauad võivad olla ka männist. Siseseintele on kohasemad tollised lauad, kuna väliseintele, põhjale, meemagasinile ja katusele ka kolmveerand-

tollised kõlbavad. Et raamiliistude suurus on mitmesugune, tuleb neid lauast välja saagida peenehambulise saega. Kogu ehitusmaterjal peab tingimata täiesti kuiv olema.

Kõik taru osad ühendatakse naeltega, ilma tappimata.

Tarude värvimiseks väljastpoolt on kõige kohasem valge õlivärv või ka mõni teine heledam värv. Kõik sisemised osad jäävad tarul värvimata.

Joon. nr. 1. Taru üldvaade väljast.

Seinte toppimisruumi täitmiseks võib kasutada mitmesugust materjali, nagu peeneid laaste, linaluid, turvapuru, saepuru jm. mis visa kõdunema.

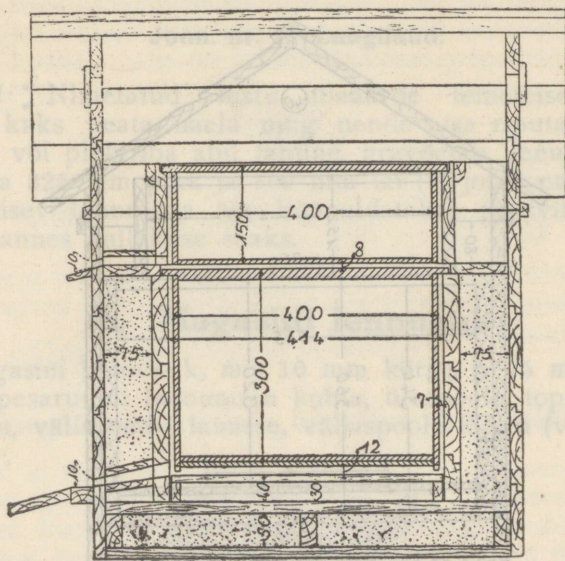
3. Taru pesaruum.

Suurem osa pesaruumi ümbritsevaid seinu on kahekordne ja topitud. Taru suurus väljastpoolt (katust arvamata) on ümarguselt: pikkus 650 mm, laius 630 mm (kui välisvoodri laud on kolmveerand tollised) ja kõrgus 525 mm. Taru sisemised mõõdud peavad olema täpsed.

Pesaruum on seest täpselt 414 mm. pikk ja 545 mm. lai (vaata joonis nr. 2 ja nr. 3). Taru sisse, ees- ja tagaseina ülemisse serva tehakse 16 mm kõrged ja 12 mm laiad täisnurksed õnarad (valtsid ehk sooned), kuhu toetuvad pesaraamide

õlad. Neid õnaraid võib moodustada ka toppimisruumi peale lõõdava katteliistu abil (v. joon. nr. 2). Pesaruumi kõrgus seestpoolt, topitud kinnispõhjast kuni nimetatud kumbagi õnara alumise ääreni on 344 mm ja ülemise ääreni (õnara kõrgus juurde arvatud) 360 mm (v. joon. nr. 3).

Külgeseinad on õnarateta ja nende kõrgus taru seest on ka 360 mm, nii et siseseinad ehk sisevooder moodustab oma kõrgusega täpselt ühetasase pinna taru laele pandava meemagasinini toetuseks. Esseina õnara alumisest äärest kuni pesaruumilennuaugu sisemise ülemise ääreni on 284 mm ja ta alumise ääreni 304 mm.

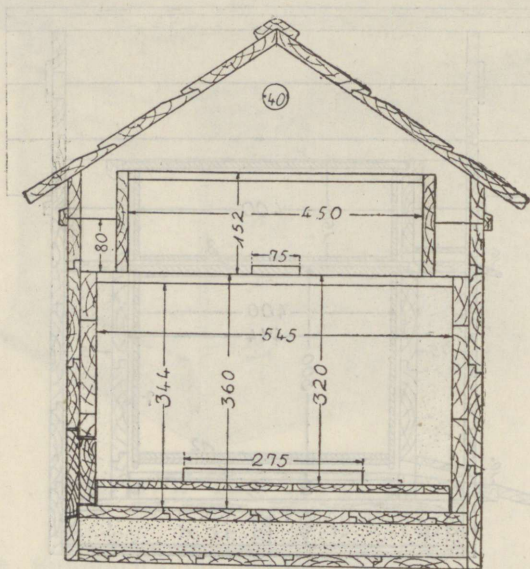

Joon. nr. 2. Taru pikilõige.

Seinad pesaruumi ümbert ja kinnispõhi on kahekordsed (v. joon. nr. 2 ja nr. 3). Peale selle on ees- ja tagasein ning kinnispõhi veel topitud. Toppimislaius on seintel 75 mm ja põhjal 50 mm. Külgeseinad võivad toppimata jääda, sest et pesa kõrvalt võib tarbe korral toppida taru seest, ja nende seinte laud lüüakse külgekülje vastu. Kõige nelja seina välisvooder ulatub pesaruumi seintest kõrgemale ümarguselt 80 mm, moodustades seinte ühekordse osa, mis pesa katmisel on väga vajaline. Kõik välisvoodri laud peavad olema õnardatud servadega ja niiviisi ühendatud, et vihmavesi ei saaks tarru valguda (v. joon. nr. 2 ja nr. 3). On laud ühelaiused ja see-

pärast seinad siduvuselt nõrgad näivad, võib neile toppimisruumi nurkadesse lüüa eritised sideliistud, millised aga toppimisruumi laiusest õhemad peavad olema, muidu jääksid sideliistude ja nurkade vahelised praod toppimismaterjalist katmata ja liigest külma õhu tarru voolamisest läheks taru talvel seest märjaks.

Kinnispõhi tehakse pikkuselt ja laiuselt just nii suur, et ta parajasti pesaruumi alla välisvoodri vahele mahub (v. joon. nr. 2 ja 3). Et põhja laudade kumerdumist ja kõmmeldumist ära hoida, lüüakse ta toppimisruumi keskpaika ja otsadesse abiliistud (v. joon. nr. 2).

Joon. nr. 3. Taru põiklõige.

4. Pesaruumi lennuauk.

Pesaruumi lennuauk tehakse eesseina (v. joon. nr. 1 ja nr. 2). Vahekaugus taru seest lennuaugu alumisest äärest kuni kinnispõhjani on 40 mm. Lennuaugu kõrgus taru seest on 20 mm ja väljast 10 mm ning laius nii seest kui väljast 275 mm, kuna ta pikkuse moodustab taru eesseina paksus. Lennuaugu jaoks tuleb teha toppimisruumisse väike kastike (v. joon. nr. 5). Pesaruumi lennuauk tehakse kallakusega 1:8 kuni 1:6 väljapoole längu, et vihmavesi ei saaks tarru tungida.

5. Lennuaugu reguleerimisulgad ja lennulaud.

Lennuaugu alumise äärega ühetasa või 2 mm madalamale lüüakse üm. 25 mm paks, 35 mm lai ja 580 mm pikk puuliist, kuhu peale käivad um. 120 mm pikad, lahtised, kandilised lennuaugu reguleerimise pulgad (v. joon. nr. 1). Nende teine ots lõigatakse poolsüstjaks, et nad paremini mesilasi tarru

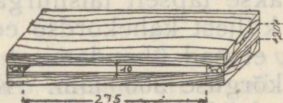

Joon. nr. 4. Luugilaud.

juhiks. Nimetatud liistu ülääärde teineteisest eemale lüüakse kaks peata naela ning nende otsa riputatakse kahe traataasa või plekiriba abil lahtine, äravõetav lennulaud, mis võiks olla 325 mm pikk ja 100 mm lai (v. joon. nr. 1). Liistu vastu seisev lennulaud äär hõõveldatakse poolviltu, et laud kohale pannes kallakuse saaks.

6. Magasini lennuauk.

Magasini lennuauk, mis 10 mm kõrge ja 75 mm lai, lõigatakse pesaruumi lennuaugu kohta, ülespoole toppimisruumi katteliistu, välisvoodri lauasse, väljaspoole längu (v. joon. nr. 1

Joon. nr. 5. Pesaruumi lennuaugu kastike.

ja 2). Mesilastele käigu moodustamiseks tehakse veel katteliistu peale kummuli pandav vastavas kõrguses ja laiuses renn (v. joon. nr. 6) ja magasini keresse lõigatakse 10 mm kõrge ja 75 mm lai auk (v. joon. nr. 8).

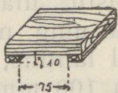
7. Luuk.

Taru ühte külge tehakse põhja puhastamiseks 100 mm kõrgune avaus, mida lahtine, äravõetav luuk väljastpoolt katub (v. joon. nr. 1). Luugi moodustavad kaks kokkulöödud lauaticki, millistest välimine, suurem oma äärtega seesmisest

um. 15 mm üle ulatub (v. joon. nr. 4). Soojuse pidamise ots-
tarbel pealistatakse välimise lauatuiki sisemised servad vildiga.
Luuk kinnitatakse oma kohale kahest küljest puupööradega
ja vihma eest varjamiseks lüüakse luugi augu ülemisele äärelle
plekiriba, kuna nii ülemine kui alumine äär lõigatakse väljas-
poole lüngu (v. joon. nr. 1). Suure ukse ja klaasiga vahelaua
tegemisel pole suuremat olulist tähtsust ning nad teevad taru
ehituse kallimaks, seepärast võivad nad ära jääda.

8. Pöördpõhi.

Pöördpõhi asetseb taru sees kinnispõhja peal. Ta pinna-
poolne osa tehakse õhukestest lauakestest 10 mm paks ja alus-
liistud või põõnad paksemast lauast 30 mm paksud (v. joon.

Joon. nr. 6. Magasini lennuaugu rennike.

nr. 7). Pöördpõhja pikkus on 413 mm ja laius 543 mm. Pöörd-
põhi on täiesti lahtine, ümberpöördav ja tarust kergesti välja-
tõmmatav luugi augu kaudu.

9. Tehnilisi näpunäiteid pesaruumi tegemiseks.

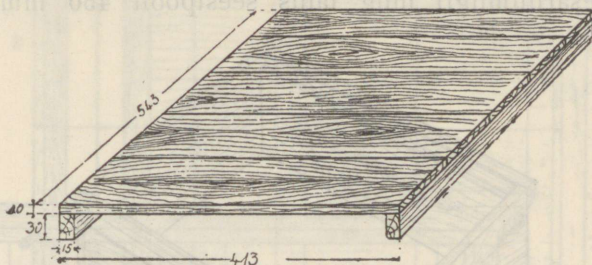
Kõigepealt saetakse täpselt täisnurgas välja ja hõõveldata-
takse ära sisemisest küljest kahekordse ees- ja tagaseina sise-
voodri laudad niiviisi, et nad ühendamisel annaksid seina õige
pikkuse 545 mm ja kõrguse 360 mm. Kumbagi seina (sise-
voodri) ülemisse äärde hõõveldatakse õnar (soon, valts)* ja
toppimisruumipoolsetesse otsadesse lüüakse poolteisetollisest
lauast saetud ja täisnurgas väljahõõveldatud sideliistud. Vii-
mased saetakse 16 mm lühemad kui siseseina kõrgus, et nende
ülemistesse otsadesse löödavad toppimisruumi katteliistud sise-
miste külgeintegega täpselt ühetasa tuleksid. Sideliistud anna-
vad seintele tugevuse pragunemise vastu, kuid tegema peaks
nad ikka toppimisruumi laiuselt õhemad, muidu lasevad nad
külma tarru ja talvel läheb siis taru seest märjaks.

Esseina lauasse lõigatakse nüüd ka pesaruumi lennuauk,
alumise äärega 40 mm laua servast kõrgemale ja 20 mm seest-
poolt kõrge ning 275 mm lai.

* Kui moodustatakse õnar toppimisruumi katteliistuga, siis tuleb ees-
ja tagasein 16 mm madalamad teha, niisiis 344 mm kõrged.

Edasi tehakse külgmised siseseinad, kõrgusega täpselt 360 mm ja pikkusega ümarguselt 535 mm (pesaruumi pikkus (414) + ees- ja tagaseina paksus + sideliistude paksus). Enne nende ühendamist esseintega tehakse teise külgešina alumisse ossa 414 mm lai (pesaruumi sisemise pikkuse laiune) ja ümarguselt 100 mm kõrge väljalõige luugi augu moodustamiseks.

On siseseinad kokku löödud, valmistatakse kinnispõhja osad: sise- ja välisvooder ning kolm pideliistu. Esimesed pikkusega ümarguselt 615 mm (ees- ja tagaseina toppimisruumide laius (150) + sisemise ees- ja tagaseina paksus + pesaruumi pikkus (414) ja laiusega 595 mm (kahe sisekülgešina paksus + pesaruumi laius (545) (v. joon. nr. 2 ja nr. 3). Pideliistude paksus võrdub kinnispõhja toppimisruumi laiusele (50) ja pikkus põhja laiusele. Kõigepealt naelutatakse taru siseseinte alla kinnispõhja sisevooder ühes pideliistudega, siis topitakse tühi ruum täis ja pärast seda lüüakse alla ka ta välisvooder.

Joon. nr. 7. Pöördpõhi.

Veel edasi koostatakse pesaruumi välisseinad (välisvooder). Seda tööd peab algama alt kinnispõhja ümbert, tehes ühekorruga kõike nelja seina, ja silmas pidades, et ees- ja tagaseina ühendamisel külgmiste seintega nõuetav siduvus ei puuduks. Enne välisseinte kokkulõõmist lõigatakse sisse väljaspoole kallakile pesaruumi lennuaugu välimine osa kõrgusega 10 mm ja laiusega 275 mm ning luugi auk ülemise ja alumise äärega väljaspoole kallakile, kõrgusega ümarguselt 130 mm ja laiusega 444 mm.

Nüüd tehakse ka kastike pesaruumi lennuaugu keskmise osa moodustamiseks.

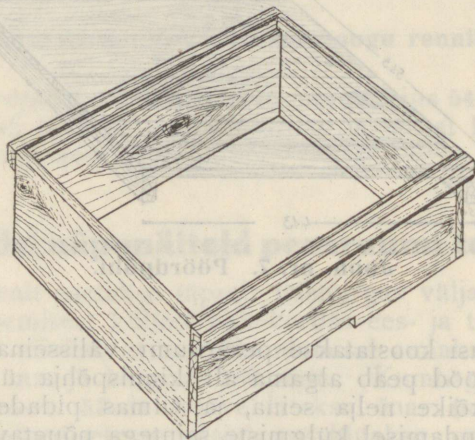
On välisseintega ümarguselt 80 mm. üle siseseinte jõutud, siis hõõveldatakse nad pealt ühetasaseks, topitakse ees- ja tagaseina tühi ruum täis ja kaetakse pealt 16 mm. paksuse liistuga, mis siseseinte ülemiste servadega ühetasase pinna moodustab.

Välisseintesse tehakse nüüd ka magasinilennuauk alumise äärega ühetasa katteliistu pinnaga ja väljaspoole kallakile.

Märkus: Nii taru siseseinad kui ka kinnispõhi tulevad täpselt täisvinklis kokku lüüa. Eriti täpne peab tarul olema pesaruumi pikkus seest 414 mm., ees- ja tagaseina kõrgus kinnispõhjast kuni õnarate alumise ääreni 344 mm., õnarate kõrgus 16 mm. ja laius 12 mm. ning pesaruumi lennuaugu alumise ääre kaugus kinnispõhjast 40 mm., nii et pesaraame tarru riputades taru eesseina ja raamide vahele ning tagaseina ja raamide vahele tühja ruumi jääks täpselt 7 mm. ning pöörpõhja tarru püsti pannes ta lennuaugu ülemise äärega täpselt ühetasa tuleks ja siis pesaraamide alumiste liistude ja pöörpõhja pinna vahele 12 kuni 13 mm. tühja ruumi jääks (v. joon. nr. 2).

10. Meemagasin.

Meemagasinil kere ehk kast on ühekordne (v. joon. nr. 8). Ta kõrgus on 152 mm. ja pikkus seestpoolt on täpselt 414 mm. (nagu pesaruumilgi) ning laius seestpoolt 450 mm. (nii siis

Joon. nr. 8. Meemagasinil kere.

pesaruumist kitsam). Ees- ja tagaseina tehakse õnarad 12 mm. laiad ja sama kõrged. Tõstmise hõlbustamiseks lüüakse magasinil ees- ja tagaäärele puulliistud.

11. Pesa- ja magasiniraamid.

Pesaraame on 14 tükki. Valmistatud pesaraami suurus väljast on täpselt: kõrgus 300 mm. ja laius 400 mm. (v. joon. nr. 9-b). Raami sisemine mõõt on oleneb ta liistude paksusest.

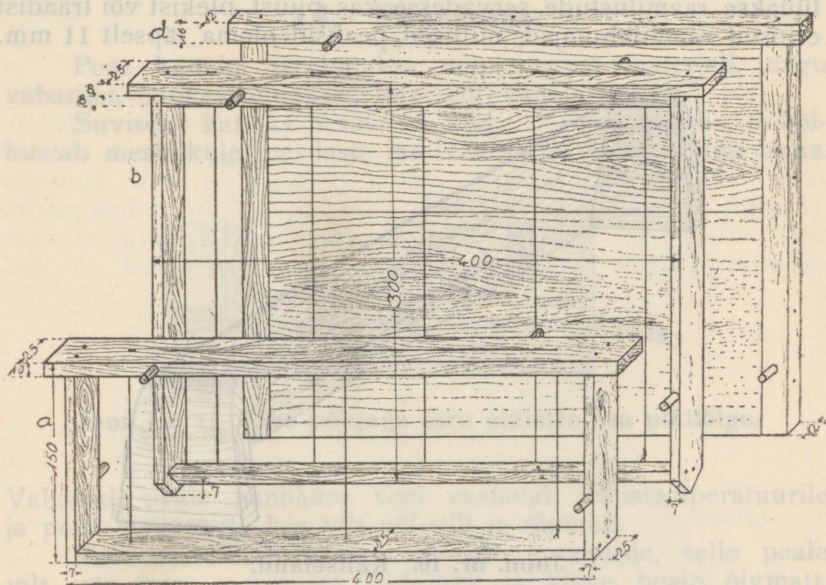
Parem on pesaraamid teha sisselõikes õlgadega, siis nad saavad tugevamad ja ei vaju viltu ega välja täisnurgast.

Pesaraami ülemise liistu pikkus on 437 mm., laius 25 mm. ja paksus 16 mm. Õla paksus on 8 mm. ja pikkus 25,5 mm.

Kumbagi külgliistu pikkus on 299 mm., laius 25 mm. ja paksus 7 mm. Külgliistud hoiduvad oma otstega üle alumise liistu 7 mm. võrra, ja need otsad lõigatakse talvamoodi.

Alumise liistu pikkus on 386 mm. ja laius paksusega ühesugune 11 mm. Ta lüüakse serviti, täisnurgaga ülespidi.

Magasiniraame on 12 tükki. Nad tehakse poole pisemad ja sisselõiketa õlgadega (v. joon. nr. 9-a). Magasiniraami mõõ-

Joon. nr. 9. a) Magasiniraam, b) pesaraam ja d) pesa reguleerimislaud.

dud väljastpoolt on täpselt: kõrgus 150 mm. ja laius nagu pesaraamilgi 400 mm.

Ülemise liistu pikkus on nagu pesaraamilgi 437 mm. ja laius samuti 25 mm., kuna aga paksus on 10 mm.

Külgmiste liistude laius ja paksus on pesaraamiga ühesugune (laius 25 mm. ja paksus 7 mm.), kuid pikkus on 140 mm.

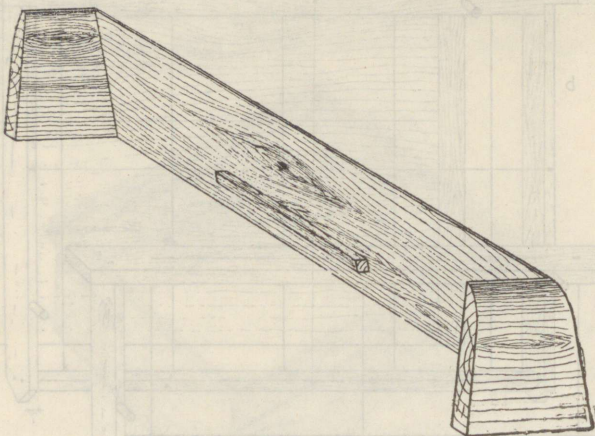
Magasiniraami alumine liist on nagu ta külgliistudki 25 mm. lai ja 7 mm. paks, kuid 386 mm. pikk nagu pesaraamilgi. Ta lüüakse lapeti.

Raamiliiste terava peenhambulise saega välja lõigates võib neid ka hõõveldamata kokku lüüa.

Märkus; Eriti täpsed peavad olema raami suuruse mõõdud väljastpoolt, nimelt pesaraami kõrgus 300 mm. ja laius 400 mm., magasiniraami kõrgus 150 mm. ja laius 400 mm., samuti ka ülemise ja külgmiste liistude laius 25 mm. Neist mõõtudest ei tohi kärjeraamid kõrvalle kalduda.

12. Raamilahutajad.

Tarus kõrvutiseisvate kärke aluspinna kaugus teineteisest peaks olema 36—37 mm. Et seda vahekaugust saavutada, lüüakse raamiliistude servadesse kas puust, plekist või traadist eritised raamilahutajad, millised peaksid olema täpselt 11 mm.

Joon. nr. 10. Kaitselaud.

pikad (v. joon. nr. 9). Harilikult pannakse neid raamisse 4 tükki. Valmistada võib neid väga hästi ümargusest 6—7 mm. jämedusest kuslapuust, sirelist, lumimarjapuust jne. ning raami liistudesse lüüa vastavas pikkuses peenikeste naeltega.

13. Pesa reguleerimislaud.

Pesaruumi suuruse korraldamiseks tehakse tarru pesa kumbalegi küljele kaks, umbes 12 mm. paksust reguleerimislauda. Et need lauad ei kõmmelduks, lüüakse nende otsadesse ja ülemisse serva 16 mm. laiused liistud (v. joon. nr. 9-d).

Ülemine liist ulatub üle otsmiste ja on nii pikk (437 mm.), et ta ka taru õnarad tihedasti katab. Reguleerimislaua pikkus ühes otsaliistudega on 413 mm. ja laius ühes ülemise liistuga 312 mm. Tarru pandud reguleerimislaudad seisavad oma otsadega vahetult vastu taru seinu ja nende laius jätab püstise pöörpõhja peale 8 mm. vaba ruumi mesilaste läbikäimaks.

Ka meemagasinile tehakse üks sama pikk kuid 152 mm. lai reguleerimislaud. Ta tuleb tarvitusele ainult sel korral, kui mesilastele mõnesugusel põhjusel ainult osa magasiniraame antakse.

14. Pesakate.

Pesa kattedeks tarvitatakse mitmesugust materjali, nagu vahariiet, õhukesti lauakesi, lina- või kanepiriidet jm.

Suviseks kattedeks pesale on kõige parem vahariie, ta hõlbustab mesinikule mesilaste järelvaatust ja muid talitusi tarus.

Joon. nr. 11. Ühe põhjaga taru alumise osa pikilõige.

Vahariide peale pannakse veel vastavalt välistemperatuurile ja pere tugevusele kas vilt või vilt ja õlgmatt.

Talveks tuleb vahariide asemele kanepiriie, selle peale vilt või muu soojapidav riidetükk ja kõige peale õlgmatt. Pesa külgede kattedeks käivad samuti õlgmatid ja neile tarbekorral veel lisaks paberitükid või riidelapid.

15. Katus.

Katus tehtagu kahekülgne, kallakuga umbes 1:1½ ja nii kõrge kerega, et meemagasin oma kattega ta alla ära mahub (v. joon. nr. 1). Katuse kallakud tehakse taru külgede poole, et vihmavesi lennulauale ei valgaks.

Laudkatte eespoolne ots läheb üle viilu ümarguselt 90 mm ja tagapoolne 70 mm, kuna külgmiste räästaste pinna üleulatavus võiks olla ka 70 mm.

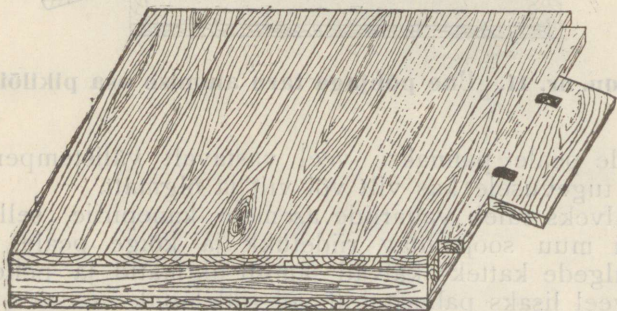
Iga ülemise kattelauga alumise ääre sisemisse serva hõõveldatakse soon (õnar), milline 25 mm ulatuses katab iga alamalseisva lauga ääre, mis õhemaks ja libamisi on hõõveldatud, et vihma- ja lumevesi sinna seisma ei jääks ja siis tarru ei valgus.

Katuse harjale katteks tehakse harja nurgale vastava soonega puuliist.

Viiludesse, üles räästa alla puuritakse 40 mm läbimõõduga ümargused augud ja nende peale katteks lüüakse pöördavad klapid.

16. Kaitselaud.

Lennuaugu kaitseks talvel lindude vastu ja varjamiseks tuule ja tuisu eest tehakse eritine kaitselaud. Ta koosneb ühest suuremast täisnurkiast lauätükist ja selle otsadesse lõõitud kahest vähemast trapeetsjast (v. joon. nr. 10). Suurem võetagu tollisest lauast um. 170 mm lai ja 7 mm võrra pikem taru välislaiusest, kuna vähemad võiksid olla kolmveerandtollisest ja suurema lauätüki laiused ning nii pikad, et nad

Joon. nr. 12. Ühe põhjaga taru lahtine põhi.

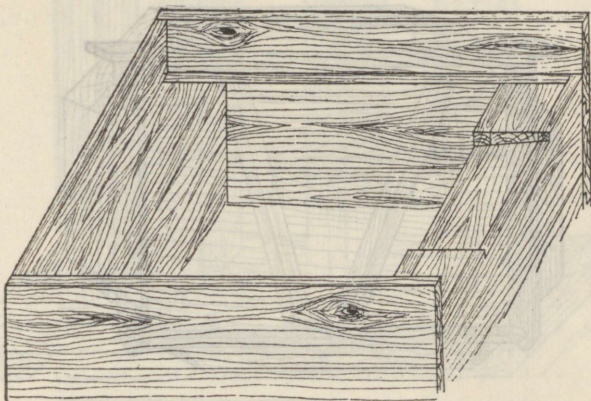
oma otsadega 50 mm võrra taru esseina välisnurkadest tahapoole ulatuvad, kui kaitselaud kallakile lennuaugu ette pannakse. Kohal asetsedes ta toetub, kas alumise äärega lennulauale või, viimase ära võttes, vastu lennuaugu liistakut, kuid mõlemal korral peab ta veel taru küljest talvaga kinnitama.

On hiirte kallaletungi karta, siis ahendatagu talvel lennuauk õhukese plekiribaga 7 mm laiuseks.

17. Lisa.

Ühe põhjaga taru.

Eespoolkirjeldatud taru ehitust võib seega lihtsustada, et kahe põhja (lahtise ja kinnise) asemel üks, lahtiselt taru alla pandav põhi tehakse, mis nii suvel kui talvel ühtviisi seal asetseb (v. joon. nr. 11, nr. 12 ja nr. 13). Seesuguse taru

Joon. nr. 13. Ühe põhjaga taru alt vaade (ilma põhjata).

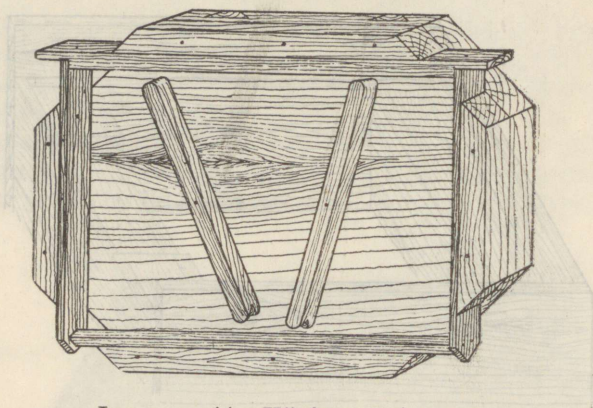
tagumine ja külgmised välisseinad ulatuvad alt üle sise-
miste seinte põhja paksuse võrra, kuna eesmine välissein on
siseseinte ulatavusega (v. joon. nr. 13). Taru sisemised seinad
ühes toppimisruumidega tehakse 333 mm kõrged, nii et kärje-
raame tarru riputades raami alumise liistu ja põhja vahele 25
mm vaba ruumi jääb. Pesaruumi lennuauk lõigatakse just
eesseina alumisse äärde (v. joon. nr. 13). Lahtine äravõetav
põhi tehakse nii suur, et ta parajasti taru alla kolme välisseina
vahele mahub ja oma eesäärega üle toppimisruumi välisseina
alla ulatub. Luugi tegemine jääb ära. Muudes osades pole
lahkuminekut eespoolkirjeldatud ehitusviisiga.

Lihtsam ehituselt, tuleb see taru odavam, kuid ta hinna-
vahe ei kaalu üles eespoolkirjeldatud paremusi. Oma lahtise

põhja tõttu on ta talvel vähe soojapidav, ta kärjeraamide ja põhja vaheline vaba ruum, mis talvetusele kohandatud, on suveks liig suur ning ta põhja puhastamine on tülikas mesinikule ning isegi hädaohtlik mesilastele, sest seejuures läheb palju külma õhku pessa ja saab mesilasigi otsa.

Raamivorm.

Raamivorm hõlbustab täpses suuruses ja kujus raamide kokkulöömist. Ta tehakse poolteisetollisest lauast raamimõõtudele vastavas suuruses (v. joon. nr. 14). Vormi alus

Joon nr. 14. Kärjeraami vorm.

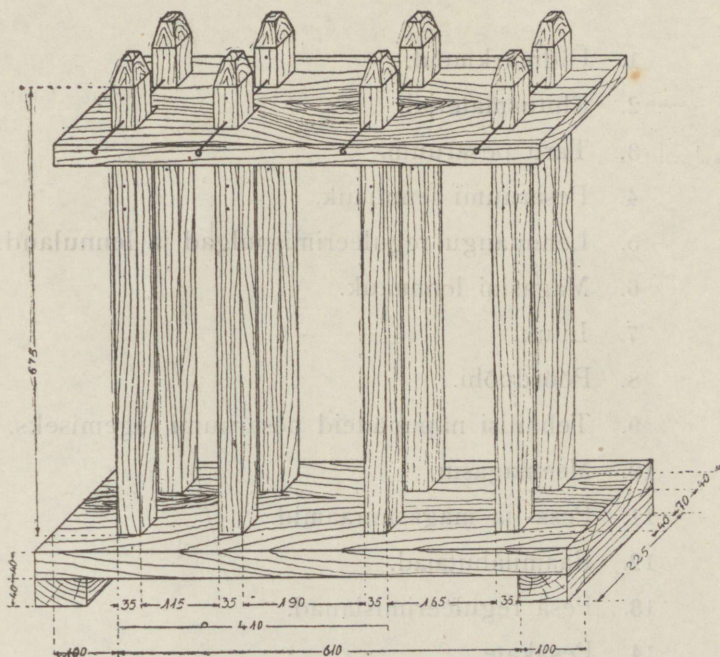
lauale pannakse põõnad alla ja ta pideliistud kinnitatakse aluslauale kruvidega, et ta ei kõmmelduks ega kõrvale kalduks õigetest mõõtudest.

Õlgmatiraam.

Õlgmatid on paremaks materjaliks pesa katmisel. Nad täidavad oma otstarvet siis, kui nad on tehtud hästi tihedad. Seesuguste matide punumist võimaldab eritine õlgmatiraam (v. joon. nr. 15). Joonisel märgitud mõõdud on sündsad siin kirjeldatud taru mattide tegemiseks. Tahetakse samal raamil õhemaid matte valmistada, siis tehakse joonisel näidatud aukudesse püstpulkade vahekauguse ahendamiseks abiliistud.

Mattide tegemisel läheb tarvis peale õlgede veel suur nõel, kahesuguses jämeduses nõör ja pikk terav nuga. Kui soovitakse punumisele pikemat vastupidavust, kastetakse nõör enne tarvitusele võttu värnitsasse.

Mati valmistamisel toimitakse järgmiselt. Laotakse õled peotäiekaupa pulkade vahele paraja kõrguseni, pannakse jä-

Joon. nr. 15. Õlgmatiraam.

medam nõör korda kolm või neli (vastavalt mati pikkusele) ümber õlgede, vajutatakse ülemise lauaga õled tihedasti kokku ja nõöre pinguli tõmmates seotakse nende otsad sõlme. Edasi tehakse õmblus peenema nõöriga, läbi mati ja tõusvas ringis ümber jämedama nõöri. Mati otsad lõigatakse noaga püst-pulkade suunas ühetasaseks.

Sisu.

1. Üldmärkmeid.
2. Ehitusmaterjal.
3. Taru pesaruum.
4. Pesaruumi lennuauk.
5. Lennuaugu reguleerimispulgad ja lennulaud.
6. Magasini lennuauk.
7. Luuk.
8. Pöördpõhi.
9. Tehnilisi näpunäiteid pesaruumi tegemiseks.
10. Meemagasin.
11. Pesa- ja magasiniraamid.
12. Raamilahutajad.
13. Pesa reguleerimislauad.
14. Pesakate.
15. Katus.
16. Kaitselaud.
17. Lisa. Ühe põhjaga taru, raamivorm ja õlgmatiraam.

A
A-7859